

IZ PROŠLOSTI BOKE – PRILOG ŽIVOTOPISU MIHOVILA CISILLE, OPATA SV. JURJA PRED PERASTOM (1605.–1646.)

Lovorka ČORALIĆ, Zagreb

U radu se, na osnovi postojećih saznanja iz historiografije, kao i na osnovi novih arhivskih dokumenata, rekonstruira životni put Mihovila Cisille, višegodišnjeg (1605.–1646.) opata benediktinske opatije sv. Jurja pred Perastom. Tragom Cisilline oporuke, pisane 1616. godine i pohranjene u Istorijskom arhivu u Kotoru, predstavljaju se i njegovi odnosi s užim članovima obitelji (braća), kao i povezanost s pojedinim crkvenim ustanovama u Kotoru i Perastu. Na kraju rada se u prilogu objavljuje cjelovit prijepis oporuke.

KLJUČNE RIJEČI: *Boka kotorska, Perast, Kotor, Mihovil Cisilla, hrvatska povijest, crkvena povijest, benediktinci, rani novi vijek.*

Benediktinska opatija sv. Jurja pred Perastom, podignuta na prirodnoj morskoj hridi nasuprot bokeljskom gradiću čuvene pomorske i ratničke tradicije, svakako se može ubrojiti među najpoznatija crkvena zdanja na području Boke kotorske. U vrelima se, tijekom prošlosti, ime opatije bilježilo na razne načine (*Sanctus Georgius de extra Catharium, de Medio Mare ili Maris, de Scopulo, in Scopulo, san Giorgio di Cattaro, san Giorgio sullo Scoglio, de Culfo, de Culpho Catari, de Gulpho alias de Perasto, Scopulus sancti Georgii*), a u njezino su crkveno područje pripadali Perast, Većebrdo, Đurići, Lipci, Strp i morske hridi, na kojima je kasnije nastalo poznato svetište Gospe od Škrpjela. U srednjem vijeku pripadao joj je i dio prčanjskog zemljišta uz more te pokoji teren ili kuća u Kotoru, Dobroti, Stolivu i drugdje. Opatija sv. Jurja u vrelima se po prvi put spominje 1166. godine, kada se tamošnji opat Ivan bilježi u ispravi u kojoj se opisuje svečana posveta kotorske stolne crkve sv. Tripuna. Opatijom su upravljali Kotorani te je čast opata najčešće obnašao odvjetak neke kotorske patricijske obitelji. Kotorška je općina od najstarijih vremena birala i dva prokuratora samostana, a imala je mogućnost utjecati i na smjenjivanje pojedinih opata. Sam opat bio je obvezan u dane crkvenih blagdana pohoditi Kotor i stolnicu sv. Tripuna te ondje sudjelovati u liturgijskom slavlju. Opatiju je službeno posvetio 2. IX. 1247. kotorski biskup Deodat, u vrijeme pape Inocenta IV. (1243.–1254.), a na molbu kaptola Sv. Tripuna, kotorske općine i Jurja, tadašnjeg opata samostana sv. Jurja. Nakon smrti opata Tripuna Bolice (1485.) opatija je povjerena Jeronimu Bolici, čime je samostanom definitivno zavladao ko-

mendatarni sustav, ali su ujedno započele i višestoljetne raspre između Peraštana i Kotorana glede patronatskog privilegija nad samostanom. Dugogodišnji sukobi okončani su 1634. godine, kada je grad Kotor izgubio pravo patronata, koje je tada preuzeo mletački Senat, dok je opata birao veliki zbor u Perastu iz redova domaćeg plemstva. Samostan je nekoliko puta stradavao od pohara Turaka (posebice 1624.), a teška je oštećenja zadobio u potresu 1667. godine. Sadašnja jednobrodna crkva i zidovi samostana podignuti su nakon 1667. godine, a od prvotnih građevina postoje samo manji ostaci.¹

Uz povijest opatije sv. Jurja pred Perastom vezuju se životopisi nekoliko istaknutih osoba bokeljske prošlosti. Tako su, navedimo samo najpoznatije primjere, službu komendatara obnašali vjerski pisac i kotorski biskup, Mlečanin Pietro Bruti (1485.–1493.), te na prijelazu u XVIII. stoljeće Peraštanin Vicko Zmajević (1695.–1701.), kasniji barski (od 1701.) i zadarski nadbiskup (1713.–1745.).

Tema ovog priloga jest djelovanje Mihovila Cisille, višedesetljetnog opata Sv. Jurja pred Perastom (1605.–1646.) i posljednjeg Kotoranina koji je obnašao tu čast. Osim temeljnih podataka o njegovu životopisu, sadržanih u postojećoj literaturi, posebna pozornost bit će poklonjena iščitavanju i raščlambi Cisilline oporuke, nastale 1616. godine i danas pohranjene u spisima Istorijskog arhiva u Kotoru.²

Temeljne podatke o životu Mihovila Cisille, s poglavitim osvrtom na njegovo dugogodišnje djelovanje u benediktinskoj opatiji sv. Jurja, bilježe ponajprije djela koja se bave proučavanjem povijesnog (osobito crkvenog i kulturnog) razvoja grada Perasta. Pritom su nam za ova istraživanja posebno uporabljiva i korisna djela Pavla Butorca, kotorskog (1938.–1950.) i dubrovačkog (1950.–1966.) biskupa i zapaženog proučavatelja bokeljske povijesti i kulture.³ Saznanja o Mihovilu Cisilli i njegovoj opatskoj službi na peraškom otočju bilježe i radovi bokeljskih povjesničara Antona Miloševića⁴ i Srečka Vulovića⁵, kao i uvijek dragocjen sintetski pregled povijesti benediktinskog reda na hrvatskim prostorima Ivana Ostojića.⁶ Naposljetku, od ostalih radova možemo još izdvojiti i kratak navod u davno nastalom djelu *Illyricum sacrum* Daniela Farlatija i Giacomina Coletija (sv. VI., Venetiis, 1800., str. 503) i sažet biografski osvrt u *Hrvatskom biografskom leksikonu* (sv. II., Zagreb, 1989., str. 688, tekst: A. Lešić).

¹ O povijesti benediktinske opatije sv. Jurja pred Perastom vidi temeljnu literaturu: I. OSTOJIĆ, *Benediktinci u Hrvatskoj*, sv. II, Split, 1964., str. 489–492; P. BUTORAC, *Razvitak i ustroj peraške općine*, Perast, 1998. (dalje: BUTORAC, 1998.), str. 29–35, 69–74. Podrobno od istog autora u knjizi *Kulturna povijest grada Perasta*, Perast, 1999. (dalje: BUTORAC, 1999.) te posebno u monografiji *Opatija Sv. Jurja kod Perasta*, Perast, 1999. (dalje: BUTORAC, 1999.A).

² Ovom prigodom zahvaljujem gđi Jeleni Antović, ravnateljici Istorijskog arhiva u Kotoru, kao i ostalim djelatnicima Arhiva, na ljubaznosti i susretljivosti pri istraživanju kotorskih dokumenata.

³ BUTORAC, 1999., str. 137, 141, 166, 232; BUTORAC, 2000., str. 60–61, 70, 73–74, 135, 208; Posebno usporedi: BUTORAC, 1999.A.

⁴ A. MILOŠEVIĆ, *Notatione et memoratu digna quod Episcopos Catharenses*, u: *Schematismus seu Status personalis et localis Dioecesis Catharensis pro anno Domini MCMVII*, Ragusii, 1907., str. 47–48; ISTI, »Stari kotorski arhiv«, *Vjesnik Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva*, sv. 18, Zagreb 1916., str. 259; ISTI, »Navala afričkih gusara na Perast 1624. godine«, *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru*, sv. 4, Kotor, 1956. (dalje: MILOŠEVIĆ, 1956.), str. 33.

⁵ S. VULOVIĆ, *Bove d'oro: rukopisno djelo benediktinca Kotoranina o. Timoteja Cisille*, Poseban otisak iz Programa Velike gimnazije kotorske 1887.–1888., Zadar, 1888., str. 3–4.

⁶ I. OSTOJIĆ, *nav. dj.*, sv. III, Split, 1965., str. 313.

Uvidom u postojeća saznanja historiografije moguće je u glavnim crtama rekonstruirati životni put Mihovila Cisille, poglavito one sastavnice koje se odnose na njegovo opatsko djelovanje. Rođenjem Kotoranin, Mihovil je tijekom više od četrdeset godina (1605.–1646.) obnašao službu opata benediktinske opatije naspram Perastu. Na tu je službu imenovan odlukom pape Pavla V. od 1. VII. 1605., da bi u posjed opatije sv. Jurja službeno bio uveden (u nazočnosti predstavnika peraške općine i gradskog kapetana Marka Krstova) 18. VII. iste godine. Svečani čin predaje opatije novoimenovanom upravitelju obavio je, prema običajima, tadašnji kotorski biskup (Angelo Baronio, 1604.–1611.).⁷

U to vrijeme peraška opatija nije bila bogato opremljena. Imala je dva oltara, veliki te mali prema desnoj strani ulaza u crkvu, a zbog općenito slabih prihoda (manje od dvadeset dukata godišnje) papa joj je podijelio oprost od plaćanja uobičajenih crkvenih obveza. U prvo vrijeme Mihovilova boravka na otočiću sv. Jurja pred Perastom, s njime je boravio i pomagao mu u pastoralnom radu njegov brat Timotej, benediktinac, poznat kao pisac pregleda povijesti obitelji Bolica.⁸ Razne su okolnosti, međutim, dovodile do sve češćeg Cisillina boravka u samom gradu Perastu. Tako je 1621. godine (4. VIII.) peraški kapetan Vicko Petrov, zajedno s Ivanom Zambelom i Matijom Bućom, zamolio kotorskog biskupa Jakova Panfilia u ime sve peraške općine da se dozvoli opatu i župniku Mihovilu Cisilli – jer je narodu otežan odlazak na otočić u dane nevremena – slavljenje misa u peraškoj crkvi sv. Nikole, kao i u drugim crkvama u mjestu.⁹ Iste je godine (16. V.) biskup Panfilio pohodio Perast. Tom je prigodom izrijekom naredio Mihovilu Cisilli i bratu mu pomoćniku ili kapelanu Timoteju da se vrate iz Perasta (gdje sada stanuju) u svoje sjedište u župnu crkvu sv. Jurja i da ondje drže liturgijske obrede prema starom običaju.

Opatu je Cisilli boravak na otočiću bio otežan, moguće i zbog neslaganja Peraštana prema Kotoranima i kotorskom plemstvu, ali (kasnije, od 1621. godine) i zbog odsutnosti brata mu Timoteja, jedinoga pomoćnika u obavljanju dušebrižničkih djelatnosti. Stoga se 20. XII. 1621. odrekao opatije, navevši u obrazloženju kao glavni razlog za odstupanje brigu glede održanja obiteljskog posjeda, a koja je nespojiva s boravkom na otočiću.¹⁰ Već idućega dana (21. XII.) imenovan je kanonikom kotorske zborne crkve sv. Marije. Na dan 23. XII. iste godine došli su pred kotorskog biskupa peraški kapetan Vicko Perov i 12

⁷ BUTORAC, 1998., str. 60–61, 70; BUTORAC, 1999.A, str. 52.

⁸ Povijesni pisac Timotej Cisilla (Kotor, druga polovina XVI. st. – Kotor, prva pol. XVII. st.) spominje se 1605. godine kao prior benediktinskog samostana sv. Jakova u Višnjici kraj Dubrovnika. Od 1607. do 1621. godine pomoćnik je brata Mihovila u opatiji sv. Jurja, a 1621.–1622. godine djeluje kao opat Sv. Nikole na Bojani. Kao uspješan crkveni diplomat uspio je ishoditi dozvolu za obavljanje kršćanskih obreda među pukom na granici s Osmanskim Carstvom. Koterski biskup Jakov Panfilio šalje ga 1621. godine »ad liminem« s posebnom preporukom papi u Rim. Godine 1624. spominje se i kao opat i vikar u Ulcinju. Autor je rukopisnog djela »Bove d'oro«, povijesti kotorske plemićke obitelji Bolica, čijem je istaknutom odvjetku Franji djelo i posvećeno. Djelo je uglavnom bilo sačuvano te je na osnovi njega 1810. godine Peraštanin Tripo Smeća načinio vjeran prijepis. Taj je dio rukopisa izgubljen, ali je sačuvan prijepis Vuke Poljaka iz 1877. godine (Nadžupski arhiv u Perastu). Podrobnije vidi tekst A. STIPČEVIĆ DESPOTOVIĆ u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, sv. II, Zagreb, 1989., str. 688–689; BUTORAC, 1999., BUTORAC, 1999.A, str. 55–56; I. OSTOJIĆ, *nav. dj.*, sv. II, str. 441, 463, 490, 499.

⁹ BUTORAC, 1999.A, str. 53.

¹⁰ Znano je da je Cisilla imao raznih, uglavnom obiteljskih, dugova i obveza. Uživao je u Kotoru beneficij Presvetoga Sakramenta te je stoga morao prve nedjelje svakog mjeseca otpjevati misu Presvetog Tijela Kristova i nakon mise po običaju obaviti ophod oko crkve sv. Tripuna. Usporedi: BUTORAC, 1999.A, str. 120.

poslanika općine (predstavnicima 12 peraških bratstava) s četiri suca te uložili prosvjed u ime cijeloga grada Perasta (*in nome della Università*). U pismenom podnesku, što su ga nekoliko dana poslije (29. XII.) podnijeli kapetan i poslanici općine Krsto Ivelić i Dominik Dentali, kaže se da je opat župnik Perasta i drugih okolnih mjesta, a napustio je 1500 duša, sebi podložnih, na porugu Turcima i raskolnicima.¹¹ Nedugo poslije Cisilla ipak mijenja odluku te 13. II. 1622. izjavljuje pred peraškim kapetanom i 12 predstavnika 12 bratstava kako je uvijek spreman obnašati opatsku čast te da će nadalje boraviti na otočiću sv. Jurja. Peraštani su tada izjavili da ga primaju za opata, obećavajući mu dužno poštovanje. Dana 15. II. 1622. Cisilla se odrekao kotorskog kanonikata, pridržavajući ipak pravo da u budućnosti postupi prema okolnostima.¹²

Nesreće i otegotne okolnosti nisu, međutim, ni nadalje mimoilazile otočić sv. Jurja. U noći između 23. i 24. VI. 1624. Perast su poharali gusari iz Berberije, opljačkavši grad te nanijevši velike štete crkvama sv. Nikole, sv. Jurja i Gospe od Škrpjela.¹³ Djelujući na obnovi oštećenoga i opljačkanoga benediktinskog zdanja, Cisilla se u više navrata obraćao za pomoć gradu Kotoru i tamošnjim prokuratorima opatije sv. Jurja. Zabilježeno je, 1628. godine, da je ishodio dozvolu za izradbu jedne oltarne pale u vrijednosti od četrdeset dukata. Boravak u opatiji, međutim, tih je godina bio još više otežan. Godine 1633. kotorski prokurator Bartul Pima i Marijan Vraćen daju Cisilli dopuštenje da popravi zgradu i osposobi je za redovito obitavanje.¹⁴ Potonji je navod ujedno i posljednji podatak o utjecaju kotorskih prokuratora na djelovanje peraške opatije. Iduće godine, kako je spomenuto u uvodu, odlukom mletačkog Senata patronat nad opatijom sv. Jurja oduzet je Kotoru te je određeno da se u budućnosti njezin opat bira iz redova domaćeg, peraškog plemstva. Nakon 1634. godine Cisilla sve manje boravi na otočiću, a u njegovoj odsutnosti redovito ga mijenja peraški svećenik Damjan Šilopi. Naposljetku, jedna od posljednjih epizoda u nizu višegodišnjih kotorsko-peraških sukoba glede patronata nad opatijom sv. Jurja zbila se godinu prije smrti opata Cisille, na blagdan Jurjeva 1645. godine. Izvori govore da je na taj svečani dan opat Cisilla dao pripremiti objed za neke svoje kotorske rođake i prijatelje. Uvrijedivši se što nisu pozvani na proslavu, Peraštani su opremili oružanu lađu pod zapovjedništvom kapetana Luke Markovića te dočekali kotorsku feluku, otisnuli se potom za njom prema otočiću i prisilili je na povratak. Iskrcavši se na otočiću, Peraštani su zatekli spremljen objed kojime su se, iako nepozvani, bez ustručavanja pogostili. Opat se, kazuju svjedočanstva, prestravljen zaodjenuo u misno ruho, stojeći cijelo vrijeme uz oltar.¹⁵

Unatoč svim teškoćama koje su pratile njegovu više desetljeća dugu opatsku službu, Mihovil Cisilla formalno je ostao upravitelj Sv. Jurja do kraja života. Nakon njegove smrti (1646. godine), opatsku je službu 15. III. 1647. preuzeo Damjan Šilopi, prvi Peraštanin na časti opata Sv. Jurja.¹⁶

---

¹¹ BUTORAC, 1998., str. 70; BUTORAC, 1999.A, str. 54.

¹² BUTORAC, 1999.A, str. 55–56.

¹³ Tada su i brojni Peraštani odvedeni u ropstvo. Vidi podrobnije: MILOŠEVIĆ, 1956.; BUTORAC, 1999.A, str. 56.

¹⁴ BUTORAC, 1998., str. 73; BUTORAC, 1999.A, str. 63.

¹⁵ BUTORAC, 1998., str. 74; BUTORAC, 1999., str. 141; BUTORAC, 1999.A, str. 67.

¹⁶ BUTORAC 1998., str. 74, 135; BUTORAC 1999., str. 137; BUTORAC 1999.A, str. 67.

Poglavit dio Cisillina životopisa odnosi se na njegovo dugogodišnje obnašanje opatske službe. Ostali podaci o njegovu životu oskudni su i nepotpuni. Zna se da je slovio za dobrog propovjednika, a osobito ga je štovao i hvalio kotorski biskup Jeronim Rusca (1611.–1620.), držeći da Cisilla po svojim odlikama i sposobnostima zavrjeđuje bilo koje mjesto u crkvenoj hijerarhiji.¹⁷ Proučavatelji Cisillina životopisa napominju da se peraški opat, kao i njegov brat Timotej, bavio pisanjem na latinskom i talijanskom jeziku. Nažalost, njegov nam opus danas nije poznat, a sačuvan je tek jedan epigram, napisan u povodu smrti kotorskog plemića i latinista Ivana Bolice.¹⁸

Mihovil Cisilla umro je 1646. godine u Kotoru. Pokopan je, prema dostupnim saznanjima, u tamošnjoj samostanskoj crkvi Gospe od Anđela.¹⁹

Oporuka Kotoranina Mihovila Cisille, opata Sv. Jurja pred Perastom, pohranjena je u Istarskom arhivu u Kotoru u sklopu fonda Sudsko-notarski spisi (b. XCIV, knez: Paolo Donado). Napisana je u Kotoru, u kući obitelji Cisilla, smještenoj u četvrti Sv. Jakova (*in contrada di S. Giacomo*).²⁰ Datum pisanja oporuke je 20. IX. 1616., a njezinu su sastavljanju nazočili kotorski općinski kancelar Giovanni Giacomo Spatiani (koji je i napisao tekst oporuke), ugledni kotorski plemić i sudac Frano Bolica (Bolica-Grbičić)²¹ te svjedoci – kotorski građani Bastian Fidati i Ambroso Duruti. Napominjući kako je zdrav duhom, ali bolestan tjelesno, Cisilla napominje da se na pisanje posljednje volje odlučio kako njegova dobra ne bi ostala neraspodijeljena. U skladu s uobičajenim zagovorima, posebice iskazivanim u oporukama duhovnih osoba, Mihovil na samom početku oporuke svoju dušu preporučuje milosti Svevišnjeg, Blažene Djevice Marije i svecima nebeskoga dvora.

Kao mjesto svojega posljednjeg počivališta opat Cisilla nije odabrao skrovitost starog peraškoga groblja na otočiću sv. Jurja, već izrijeком, u početnim dijelovima svoje oporučne odredbe, za svoju grobnicu određuje kotorsku stolnicu sv. Tripuna odnosno mjesto pored oltara *Madonna del batisterio*²², pri čemu troškove grobnice i pokopa u cijelosti prepušta

¹⁷ D. FARLATI – G. COLETI, *nav. dj.*, str. 503; BUTORAC, 1999.A, str. 122.

¹⁸ S. VULOVIĆ, *nav. dj.*, str. 3–4.

¹⁹ S. VULOVIĆ, *nav. dj.*, str. 4.

²⁰ Vjerojatno je riječ o četvrti smještenoj uz crkvu sv. Jakova, u blizini katedrale sv. Tripuna, s njezine zapadne strane. Kako se nalazila blizu lođe, u vrelima se označavala i *S. Giacomo prope Lobiam*. Godine 1682. u nju je preneseno sjedište Bratovštine sv. Roka, po kojoj je kasnije crkva dobila ime. Usporedi: I. STJEPČEVIĆ, »Katedrala sv. Tripuna u Kotoru«, Prilog *Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku*, sv. LI, god. 1930.–1934., Split, 1938., str. 58.

²¹ Kotorski plemić Frano Bolica Grbičić (Kotor, oko 1583. – Kotor, 1653.) obnašao je u rodnom gradu vodeće službe u gradskoj upravi (sudac, upravitelj zdravstvenog ureda, zapovjednik kotorske galije i poslanik u Mlecima). Mletačka ga je vlada zbog zasluga odlikovala naslovom »Cavaliere di San Marco«. U Kotoru je obavljao i dužnost papinskog opunomoćenika za misije u sjevernoj Albaniji. S Franjom Leonardijem iz Trogira, kasnijim barskim nadbiskupom (od 1644.), sudjelovao je 1637. u nastojanjima vatikanske Kongregacije za propagandu vjere da se za crkvenu uniju pridobiju crnogorski vladika Mardarije i pečki patrijarh Pajsije. U vrijeme Kandijskog rata (1645.–1669.) u mletačkoj se službi tajno dopisivao s glavarima crnogorskih i hercegovačkih plemena te s predstavnicima osmanlijskih vlasti. Timotej Cisilla posvetio mu je svoje djelo o povijesti obitelji Bolica iz 1624. (»Bove d'oro«). Usporedi tekst TATJANE RADAUŠ u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, sv. II, Zagreb, 1989., str. 112.

²² Oltar posvećen Blaženoj Djevici Mariji spominje se nad krstionicom kotorske katedrale iz IX. stoljeća. Bilježi se i u vizitacijama iz 1579. i 1604. godine, kada je određeno da se podigne nova krstionica. Usporedi: A. BELAN, *Sveti Tripun i njegova katadrala*, Kotor, 2002., str. 36.

brizi svojega glavnog nasljednika. Napominjući kako posjeduje vinograd u Lepetanima (naselje zapadno od Tivta, u tjesnacu Verige), određuje da pripadne glavnom nasljedniku, ali uz uvjet da isti nadoknati sve troškove i obveze (dugove) koje trenutačno terete taj zemljišni posjed. Sva svoja preostala dobra namjenjuje bratu Nikoli Cisilli, kojega imenuje za *universal herede*. Nikola je obvezan skrbiti se za potrebe njihova brata, benediktinca Timoteja. Potonji nema pravo, ukoliko otputuje iz zavičaja, potraživati dodatna dobra od glavnog nasljednika Nikole, već mu se samo daje koliko je potrebno i uobičajeno (*il viatico conventuale*).

Imenujući, nadalje, izvršitelje svojih oporučnih odredaba, Mihovil tu ulogu namjenjuje u trenutku svoje smrti aktualnom kotorskom biskupu te svećeniku Francescu Capelli.

U nastavku oporuke sadržani su Cisillini legati crkvenim ustanovama i određivanje misa zadušnica u spomen na oporučitelja. Matičnoj crkvi sv. Jurja *in questo Colfo* ostavlja jedan sag, a *vinti para di messe de San Gregorio* želi da se održe u stolnici grada Kotora. Brojne mise služiti će se pri raznim oltarima kotorske stolne crkve (na oltaru Presvetog Sakramenta, oltaru Blažene Djevice Marije te oltaru relikvija ili moćnika²³). Četiri mise imaju se slaviti u crkvi sv. Venerande²⁴, dok je samo jedna misa u spomen na peraškog opata namijenjena za crkvu Gospe od Počivala u Kotoru.²⁵ Za svaku od određenih misa u kotorskim crkvama oporučitelj namjenjuje po osam solida. Naposljetku, ne zaboravljajući siromahe grada Kotora, Cisilla im ostavlja dva tolara, koje će nakon njegove smrti raspodijeliti izvršitelji oporuke.

Benediktinski samostan sv. Jakova u Višnjici kraj Dubrovnika mjesto je koje su često pohodili i Mihovil i Timotej Cisilla.²⁶ Napominjući, stoga, kako je od spomenutih monaha

²³ Kapela relikvija (moćnik) u katedrali sv. Tripuna potječe iz XIV. stoljeća, ali je u kasnijim razdobljima doživjela brojne pregradnje. Sadašnji oblik nastao je u XVII. i XVIII. stoljeću. Mramornu je dekoraciju izveo čuveni mletački graditelj i kipar Francesco Cabianca (1665.–1737.), a graditeljsko rješenje podsjeća na relikvijar bazilike sv. Antuna u Padovi. U moćniku su prikupljene stoljećima sabirane relikvije, među kojima posebnu pozornost privlači 58 relikvijara u obliku ruku, nogu i poprsja koji su u najvećoj mjeri rad kotorskih zlatara od XIV. do XVIII. stoljeća. Usporedi: A. BELAN, *nav. dj.*, Kotor, 2002., str. 35–43; I. STJEPČEVIĆ, *nav. dj.*, str. 23–47.

²⁴ Prema podacima iz studije Ive Stjepčevića, crkva je možda isprva bila posvećena sv. Martinu. U XV. stoljeću sjedište je bratovštine kotorskih mesara. Kasnije je posvećena sv. Ani. Usporedi: I. STJEPČEVIĆ, *nav. dj.*, str. 61.

²⁵ *Madonna del riposo (a quiete)* odnosno crkva Gospe od Počivala u gradskoj tvrđavi u Kotoru. Danas Prikazanja Blažene Djevice Marije (Gospe od Zdravlja). Spominje se od 1518. godine. Crkva je tijekom prošlosti često bila obdarivana legatima istaknutih Kotorana i predstavnika mletačke vlasti. U njoj se nalazi oltar od raznobojnog mramora s kipovima sv. Tripuna i sv. Jeronima (XVII. st.). Usporedi: I. STJEPČEVIĆ, *nav. dj.*, str. 59; N. LUKOVIĆ, *Zvijezda mora*, Perast, 2000., str. 50.

²⁶ Samostan su utemeljili dubrovački vlastelin Ivan Gundulić i njegova žena Dobroslava, koji su o svom trošku podigli zdanje i poklonili ga papi, uz uvjet da ondje borave monasi benediktinskog reda. Novi su samostan obdarili zemljama i vinogradima u okolici i u Brgatu, kućom u Dubrovniku, stočnim fondom te o svemu tome sastavili zakladno pismo pred papinim legatom Akoncijem 1222. godine. Papa Honorije III. odmah po osnutku, te Inocent IV. 1254. godine, uzeli su samostan u zaštitu i djelomično ga oslobodili biskupske jurisdikcije. Samostan je smješten izvan gradskih zidina (*sanctus Jacobus extra muros*) istočno od Dubrovnika, u nekadašnjem naselju Višnjica. Od 1520-ih godina samostan je dio mljetske benediktinske kongregacije, čime je bilo dokinuto patronatsko pravo utemeljitelja – obitelji Gundulić. Samostan je ukinut u vrijeme francuske uprave nad Dubrovnikom, a posljednji višnjički benediktinac proveo je ostatak života kod dubrovačkih franjevaca. Samostan je imao iznimno bogatu knjižnicu u kojoj su radili i svoja djela darivali istaknuti dubrovački i bokački pisci prošlih stoljeća, među kojima i Kotoranin Timotej Cisilla. Usporedi: I. OSTOJIĆ, *nav. dj.*, sv. II, str. 460–465.

često posuđivao knjige, ali i kako tamošnje redovništvo pamti po dobročinstvima, Cisilla opatiji sv. Jakova dariva ulje u vrijednosti šest tolara, a glavnog nasljednika obvezuje da sve posuđene knjige vrati u samostansku knjižnicu.

Spomenom dubrovačkoga benediktinskog samostana u Višnjici završava oporučni spis Mihovila Cisille, pravnu valjanost kojega na kraju potvrđuje gradski sudac Frano Bolica Grbičić.

Godine 1646., punih trideset godina nakon njezina sastavljanja, oporuka peraškog opata je otvorena. Nadnevak od 20. III. upućuje da neposredno prije trebamo tražiti točan datum smrti Mihovila Cisille. Otvaranju oporučnog spisa nazočio je ugledan kotorski plemić Petar Buća (*Bucchia*), tada sudac kotorske komune.

***

Crkvena i kulturna prošlost Boke kotorske i njezinih pojedinih naselja neiscrpna su istraživačka tema. »More gradiva« razasutog ponajprije u tamošnjim državnim i crkvenim pismohranama, ali i diljem gradova uzduž istočnojadranske i zapadnojadranske obale, jamči da je o svakoj pojedinoj sastavnici iz događajnice bokeljskoga kraja moguće izreći još pregršt novih spoznaja. Jednako tako, neiscrpne su i istraživački nikada dovoljno korištene teme koje obrađuju životopise pojedinih zaslužnih Bokelja. Kotoranin Mihovil Cisilla, višegodišnji opat glasovite peraške benediktinske opatije, zasigurno je jedan od upravo takvih, neopravdano zanemarenih i zaboravljenih isječaka bokeljske povijesti i kulture. Ovaj prilog, koji je tek skroman pokušaj prinošenja novih podataka iz životopisa jednoga u nizu istaknutih Kotorana i Bokelja, stoga i teži potaknuti odnosno pobuditi zanimanje historiografije da učinkovitije pristupi proučavanju i obradi danas zaboravljenih bokeljskih zaslužnika.

PRILOG: Prijepis oporuke Mihovila Cisille (Istorijski arhiv u Kotoru, Sudsko-notarski spisi, b. XCIV, knez: Paolo Donado, str. 794–795'; 20. IX. 1616.)

Nel Nome del Signor Nostro Giesù Christo Amen. L'anno della sua Salutifera Natività 1616. Adi veramente XX settembre.

Fatto in Cattaro nella casa del infrascritto Reverendissimo Signor testatore posta nela contrada di S. Giacomo, alla presenza del Magnifico Signor Francesco Bolizza honorando giudice, et de missier Bastian Fidati, et mistro Ambroso Duruti habitanti in questa Città testimonii havuti chiamati, et pregati.

Ove personalmente costituito Il Reverendissimo Monsignor don Michiel Cisilla in letto giacente infermo del corpo, benche sano di mente, sensi, loquellla, et intelletto, il quale volendo, et intendendo disponer delle cose sue, sciendo esser questa sua vita mortale, ha perciò fatto chiamare me Giovanni Giacomo Spatiani Cancelliere, pregandomi a scriver questo suo ultimo testamento, et ultima volontà et in primis:

Raccomanda l'anima sua all'Eterno Suo Creatore, alla Gloriosissima Vergine Maria, et a tutti li santi, et sante della corte celestiale, li quali prega se voler intersedere per la venia

et remissione delli suoi peccati, ordinando, che quando piacerà a Sua Divina Maesta di chiamarlo a se, che il suo cadavere sia sepolito nella chiesa di San Triffone in questa Città nella sepultura che di sua ragione s'attrova nella detta chiesa, desiderando sia nella parte appresso la Madonna del batisterio, dovendoli esser assegnata della sepultura dalli Signori Procuratori di San Triffone, havendosi essi servito dell'altra, che era di suoi antenati, obligandosi l'infrascritto suo herede a far tutta la spesa per essa sepultura per primitie, et male ablatis laserà perpero uno.

Item obliga la vigna posta in Lepetane, che sia detenuta dalli infrascritti suoi comissarii col tratto delle entrate della quale vuole, che dalli predetti suoi comissarii sia essequito tutti li oblighi, che in un suo memoriale dice d'haverli dati, et adempiti, che saranno li predetti oblighi, debba essa vigna ritornar, et pervenir all'infrascritto suo herede, et quando volesse detto suo herede isborsar, et sodisfar tutti li oblighi apposti nel memoriale predetto sopra detta vigna, vuole in tal caso pervenghi detta vigna al predetto suo herede.

In tutti, et cadauni beni suoi mobili, et stabili, presenti et futuri instituisse, et vuole, che sia suo universal herede missier Nicolò Cisilla suo fratello, con questa conditione, che sia obligato a mantener honoratamente il Reverendo Don Timoteo monaco di San Benedetto suo altro comun fratello, come la propria sua persona, con quest'altra conditione, che esso Reverendo suo fratello non possa in caso de partenza de qui in vigor di questo testamento ricercar dal detto suo fratello herede il vito per qualche anno via de qui, ma volendo partirsi li sia dato il viatico conveniale, et honorato dal predetto suo herede.

Comissarii veramente, et essecutori del presente testamento, et memoriale predetto instituisse, et vuole, che siano l'Illustrissimo Monsignor Vescovo di questa Città, et successori suoi, et il Reverendo Don Francesco Capello, li quali prega ad essequire, et far essequie questa sua ultima volontà.

Dechiarando detto Reverendo Signor Testatore, che le conditioni, et oblighi che di sopra disse d'haver fatto nel memoriale sonno le intrascritte, qual vuole, et ordina siano essequiti dal sopradetto suo herede, et comissarii nel modo di sopra dechiarito, le quei seguono ut infra.

Lassa alla chiesa di San Zorzi in questo Colfo uno tapeto.

Item lassa alla chiesa di San Triffon di questa Città vinti para di messe de San Gregorio, da esser dette da quel reverendo sacerdote che piacerà alli sodetti suoi comissarii.

Item lassa alle Santissime Reliquie poste nella presenta Chiesa di San Triffon messe vintidoi, da esser dette, come di sopra.

Item lassa alla sopradetta chiesa di San Triffone quarantadoi messe cioè le messe dette de San Bonifatio da esser dette come di sopra.

Item una messa alla Madonetta del riposo.

Item quatro messe a Santa Veneranda nella chiesiolla ...

Item lassa alla chiesa di San Triffon sopradetta messe cinque cento vintisei, da esser dette la mittà all'altar del Santissimo Sacramento, et l'altra mittà sopra l'altar della Madonna del Batisterio nella predetta chiesa.

Item vuole, che siano spartiti alli poveri di questa Città per mano delli sopradetti suoi comissarii tolarì doi.

Dechiarando, et volendo, che l'elemosina delle sopradette messe da esser dette una volta tantum, come di sopra sia di soldi otto per cadauna di esse messe.

Item vuole, che li predetti comissarii mandino alla chiesa di San Giacomo di Ragusa per li molti benefitii ricevuti nella predetta chiesa toleri sei in tanto oglio, et questo con comodo di detti comissarii.

Dicendo d'haver havuti ad imprestito da essa religione, et chiesa di San Giacomo alcuni libri, li quali vuole, che dal detto suo herede li siano restituiti: et questo disse voler che sia il suo ultimo testamento, et ultima volontà, et se per tale non valesse, vuole che valesse per via di codicillo, o donatione, et per qual si voglia altro più valide che meglio possa valere, et consistere. L(aus) D(eo) O(ptimo) M(aximo).

Francesco Bolizza giudice.

Io Giovanni ... (*nečitko*)

Adi 20 Marcio 1647

Fu presentato l'oltrascritto testamento all'Ilustrissimo Signor Pietro dal quondam Signor ... Bucchia honorando giudice il quale disse che si ritrovava nelle mani di Signor Francesco Bolizza il quale aperto e letto alla presentia di esso Illustrissimo Signore Cancelliere Comunale ha inte... la sua, e dal comune di Cattaro ... et giuditial decreto.

Bilješka na kraju teksta:

Testamento del Reverendo Monsignor Michiel Cisilla

Fatto l'anno 1616, adi XX settembre.

Summary

FROM THE PAST OF BOKA KOTORSKA – A CONTRIBUTION TO THE BIOGRAPHY OF MIHOVIL CISILLA, THE ABBOT OF ST. GEORGE NEAR PERAST (1605–1646)

Mihovil Cisilla (Kotor; second half of the 16th century – Kotor; 1646) for several decades was abbot-governor of the Benedictine abbey of St. George near Perast (from 1605 until his death). On the basis of literature together with some new archival material, author discusses his biography, especially concerning his activities in Perast, and vis-à-vis his part in conflicts between Kotor and Perast regarding the patronage over St. George's abbey in Perast. Moreover, on the basis of his testament, written in 1616, which is presently kept in Historical Archives in Kotor, author examines his family relations as well as his connections with ecclesiastical institutions and clergy in Kotor and Perast. At the end, author delivers a complete transcription of Cisilla's last will.

KEY WORDS: *Boka kotorska, Perast, Kotor, Mihovil Cisilla, Croatian history, ecclesiastical history, Benedictine order, early modern age.*